

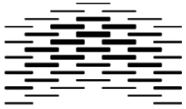
HØGSKOLEN I OSLO
OG AKERSHUS

Ny personvernforordning fra EU

– hva betyr det for
personvernreglene i Norge?

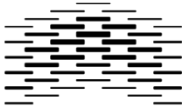
Norsk arkivråds frokostmøte 3. desember 2015

Herbjørn Andresen, førsteamanuensis, HiOA
Institutt for arkiv-, bibliotek- og informasjonsfag

Disposisjon

- Forslaget til forordning – først noen formalia
- Litt om lovgivning i EU/EØS
- Personvern – nåværende regelverk
 - Blant annet litt om «kjørereglene» mellom arkivhensyn og personvernprinsippet om minimal lagring
- Forslaget til ny forordning
 - Hovedpunkter i forordningen, hva blir nytt/annerledes?
 - Endringsforslag underveis fra 2012-forslaget til ca. juni 2015
 - Hva vil de nye reglene bety for oss?

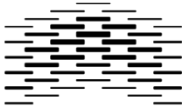

Ny forordning – noen formalia

- Personvern som EU-anliggende er direkte forankret i Lisboa-traktaten (fra 2008):

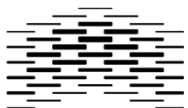
TFEU art. 16:

- (1) Everyone has the right to the protection of personal data concerning them.
- (2) The European Parliament and the Council [...] shall lay down the rules [...]

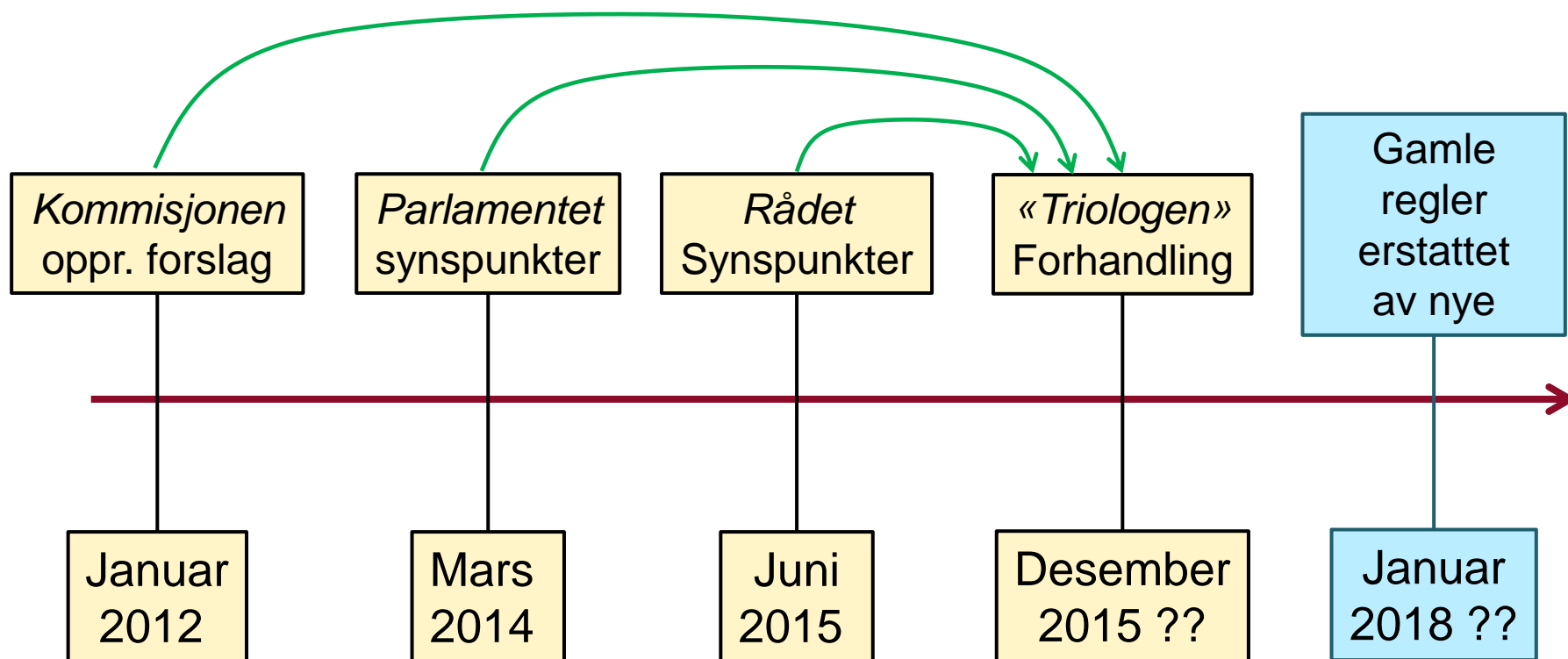

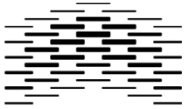
Første forslag til ny forordning: januar 2012

- The General Data Protection Regulation («GDPR») ble foreslått som del av en *personvernpakke*
- Pakkens innhold:
 1. *Kom (2012) 10*. Forslag til et direktiv om politi-, påtale- og straffesaksopplysninger
 2. *Kom (2012) 11*. Forslag til forordning om behandling av personopplysninger på øvrige områder i samfunnet
→ Det er denne som kalles *GDPR*

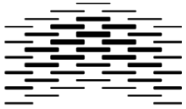
Arbeidet frem mot å få forordningen vedtatt

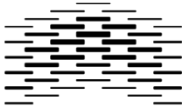
Vedtak og ikrafttredelse (normalprosedyren)

- Ganske kort tid etter at forhandlingene er ferdige blir en ny, endelig tekst vedtatt
 - Forordningen får et nummer: nnn/201n
 - Og blir merket med tittel og vedtaksdato
- Blir gyldig 20 dager senere
 - Arbeidet med å få på plass *delegert lovgivning* kan begynne
- Trer i kraft ytterligere 2 år senere
 - Någjeldende direktiv oppheves
 - Sannsynligvis tidlig 2018

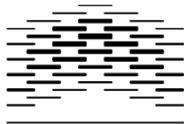
Generelt om lovgivning i EU/EØS

- Den europeiske union har 28 medlemsland
- Norge ikke medlem, men tilknyttet gjennom EØS
- EØS-loven, 27. nov. 1992 nr. 109
 - § 1: Bestemmelsene i <EØS-avtalen> skal gjelde som norsk lov <...>
 - § 2: Bestemmelser i lov som tjener til å oppfylle Norges forpliktelser etter avtalen, skal i tilfelle konflikt gå foran andre bestemmelser som regulerer samme forhold
- Dynamisk omfang, økende fellesskapslovgivning

EU-rett i kortversjon

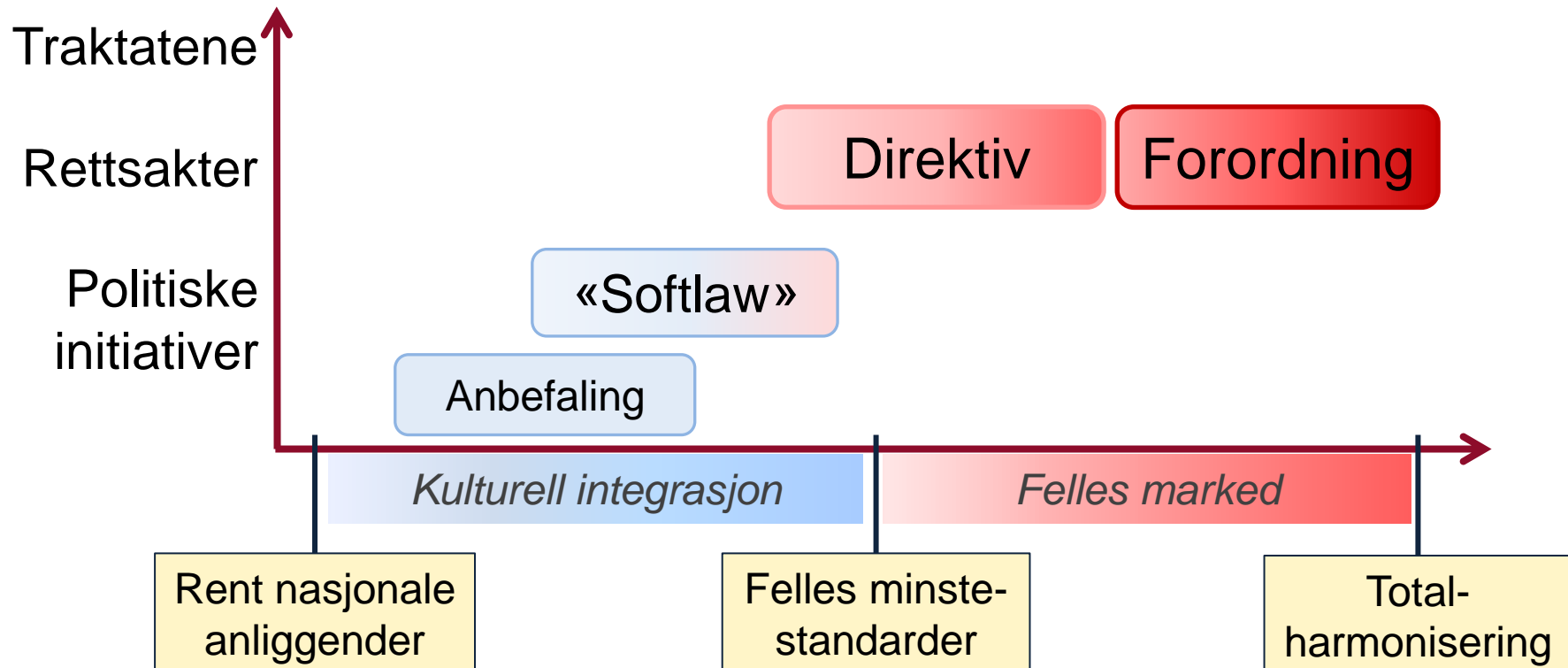
- Felles, indre marked
- EU-retten fjerner hindringer for det indre markedet
 - *Harmonisering* av de reglene som har betydning for markedsadgang, fri bevegelse og konkurranse etc.
 - Også en viss harmonisering av borgernes rettigheter over landegrensene (forbrukerrettigheter, personvern...)
- Et «nærhetsprinsipp» ligger i bunn:
 - Så sant det er mulig, uten å gå ut over fellesmarkedet, ønsker EU at lovgivningen skal være nasjonal

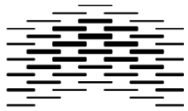

Stikkordet er *harmonisering*

Vertikal dimensjon:
Grad av forpliktelse
(«trinnhøyder»)

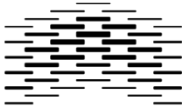
Horizontal dimensjon:
Grad av harmonisering
(ensretting mellom landene)

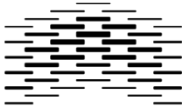
Hvordan harmoniserer EU?

TEUF-art.	Type harmoniseringsmålsetning	EU-virkemiddel	
Art. 3	«Total»-harmonisering	Forordning	EU-lov som gjelder <i>direkte</i> som lov i medlemsland
Art. 4	Sterk harmonisering, felles minstekrav	Direktiv	EU-lov som medlemsland skal <i>implementere</i> nasjonalt
Art. 5	Myk harmonisering, politisk integrasjon	EU har initiativrett	Samordne økonomi- og arbeidsrelevant politikk
Art. 6	Læring og kulturell integrasjon	EU kan støtte og supplere medlemsland	Anbefalinger, forskning, utveksling, nettportaler osv.

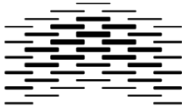
Noen områder med ulik grad av harmonisering

Type harmoniseringsmålsetning	Eksempler på områder EU interesserer seg for
«Total»-harmonisering	Bl.a. Tollunionen, konkurranseregler
Sterk harmonisering	<i>Stort omfang!</i> Bl.a.: Landbruk, transport, energi, sikkerhet, forbrukervern, personvern , elektronisk kommunikasjon ...
Myk harmonisering, politisk integrasjon	Økonomisk politikk, arbeidsmarkedstiltak, sosialpolitikk
Læring og kulturell integrasjon	Industri, reiseliv, kultur (herunder arkiv-, bibliotek- og museumssektoren) elektronisk forvaltning osv.

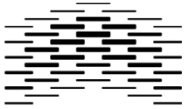
Personvernlovgivning som rettsområde

- Mange land innførte rettslige regler om behandling av personopplysninger fra 1970-tallet
- I Norge; personregisterloven fra 1978 (i kraft 1980)
- Internasjonale fagfelleskap, felles prinsipper
→ «myk» harmonisering, felles problemforståelse
- Oppmerksomhet om behovet for å trygg bruk av personopplysninger *over landegrensene*. OECD 1980
- **NB! Personvernlovgivning dreier seg mest om kontrollert og akseptabel bruk, lite om å forby/unngå**

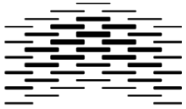
OECD-prinsippene (1980, siste rev. 2013)

- Innsamlingsbegrensninger (lovlig innhenting)
- Kvalitet (relevante, korrekte, fullstendige oppl.)
- Formålsspesifisering
- Bruksbegrensninger
 - Innen samme formål, eller med samtykke eller lovhjemmel
- Sikkerhetstiltak
- Åpenhet (transparens)
- Individuell deltakelse (den enkeltes rettigheter)

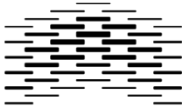
Någjeldende EU-direktiv: 95/46/EF (1995)

- I stor grad basert på OECD-prinsippene
- Er utformet som en minstestandard
 - MEN: Likevel nokså sterk harmonisering
- Art. 1, nr. 2:
 - «*Medlemsstatene skal ikke innskrenke eller forby fri utveksling av personopplysninger mellom medlemsstater med begrunnelse i det vern som er fastsatt i nr. 1.*»
- Mindre grad av harmonisering av *sensitive* opplysninger
- Nåværende norske personopplysningslov (fra 2000, i kraft 2001) er en implementering av dette direktivet

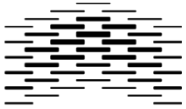
Forholdet personopplysningslov/arkivlov

- Arkiv *ikke* definert som integrert del av andre formål
 - Hverken i personopplysningsloven eller i direktivet
 - Ikke dss «historiske, statistiske og vitenskapelige formål»
- MEN: Vi har kjøreregler mellom arkivlov og personopplysningslov – nedfelt i begge lover
 - Er en kodifisering av praksis som ble etablert under den tidligere personregisterloven
 - Ligger greit innenfor den nasjonale handlefriheten Norge har etter direktivet (krasjer ikke mot minimumsstandard)

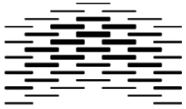
De særnorske kjørereglene i kortform

- Er nedfelt, med litt ulik fremstillingsform, både i personopplysningsloven §§ 27 og 28, og i arkivloven §§ 9 og 18:
 - A. Data som ikke trengs til opprinnelig formål skal slettes
 - B. Hvis det skal bevares i medhold av arkivloven, eller annen lovgivning, skal det likevel ikke slettes
 - C. Dersom det er særskilt belastende for en person i et konkret tilfelle, kan Datatilsynet likevel treffe vedtak om sletting (selv om det er i strid med B). I så fall skal Riksarkivarens høres på forhånd

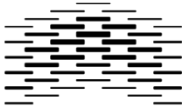
Innholdet i ny forordning – hva har EU ønsket?

- Sterkere harmonisering
 - Likt personvernnivå i hele EU og EØS
- Samstemte tilsynsmyndigheter
 - «One stop shop» for multinasjonale selskaper
- Bedre tilpasning til dagens teknologi
 - Ønsker også å være fremsynte, «future proof legislation»
- Styrkede rettigheter for den enkelte
 - Har fått mest oppmerksomhet i faglige debatter

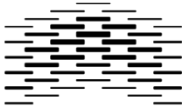
Hvordan ser forslagene ut?

- 90-ish artikler
 - Dagens direktiv har 34
- Nær 50 hjemler for «delegated/implementing acts»
 - Områder der *Kommisjonen* på sikt skal bestemme detaljregler, tekniske standarder etc.
- EP opinion 2014 («Albrecht-rapporten»): En god del nye forslag, stort sett i strengere retning
- Rådets holdning 2015: Mange forslag, stort sett mindre strenge, større nasjonalt handlingsrom

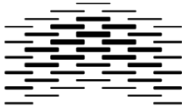
Samstemte tilsynsmyndigheter, *one stop shop*

- En virksomhet som behandler personopplysninger skal ikke få ulike/motstridende vedtak i ulike land
 - Har virksomheten fått noe besluttet et sted, gjelder det samme i øvrige land
 - Gjelder også den enkelte borger: Ta saken med hjemlandets datatilsyn, samme hvor i EU opplysningene behandles
- I forslaget til forordning: Dette holdes sammen ved en *consistency mechanism* i myndighetsutøvelsen
 - Nasjonalt tilsyn bringer spørsmål med konsekvenser i flere land frem for et felles tilsynsråd (board)

Bedre tilpasning til dagens teknologi?

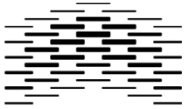
- Ja:
Man har i stor grad hatt informasjonstette tjenester og næringsliv, «virtuelle organisasjoner», og sosiale medier etc. høyt oppe i bevisstheten
- Njæi:
Ikke helt «future proof». Særlig synlig ved at genetisk informasjon har kommet inn i forslagene som egen kategori underveis, men foreløpig tom for substansielt innhold (og någjeldende opplegg for bioinformatikk er ganske åpenbart utilstrekkelig)

Rettighetene for den enkelte

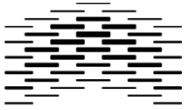
- Innsyn, rett til å få korrigerert feil, innsigelsesrett etc., blir i stor grad videreført
- Data protection «by design», og «by default»
- Dataportabilitet, rett til å få med dataene fra gammel til ny aktør i hensiktsmessig format
- Rett til å få vite om at data om deg er på avveie
- Retten til å bli glemt

Oppmerksomhetsprisen!

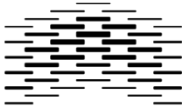
Hva med arkiv

- De særnorske kjørereglene ser ikke ut til å overleve i nåværende form
- Etter førsteutkastet har det imidlertid kommet inn løfterike forslag om å ta hensyn til arkivbehov
- EP opinion 2014: Foreslår å spørre Den europeiske arkivgruppe om råd
- Rådets holdning, juni 2015: Foreslår å ta inn «Arhiving purposes in the public interest» som selvstendig formål

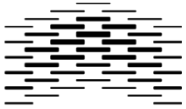
EP opinion 2014, ny fortale pkt. 125a

Personoplysninger kan også gøres til genstand for behandling af arkivtjenester, der har som hovedopgave eller lovpligtig opgave at indsamle, opbevare, oplyse om, udnytte og formidle arkiver i samfundets interesse. Medlemsstaternes lovgivning bør forene retten til beskyttelse af personoplysninger med bestemmelserne vedrørende arkiver og om borgernes adgang til administrative oplysninger. Medlemsstaterne bør tilskynde navnlig den europæiske arkivgruppe til at udarbejde regler (...)

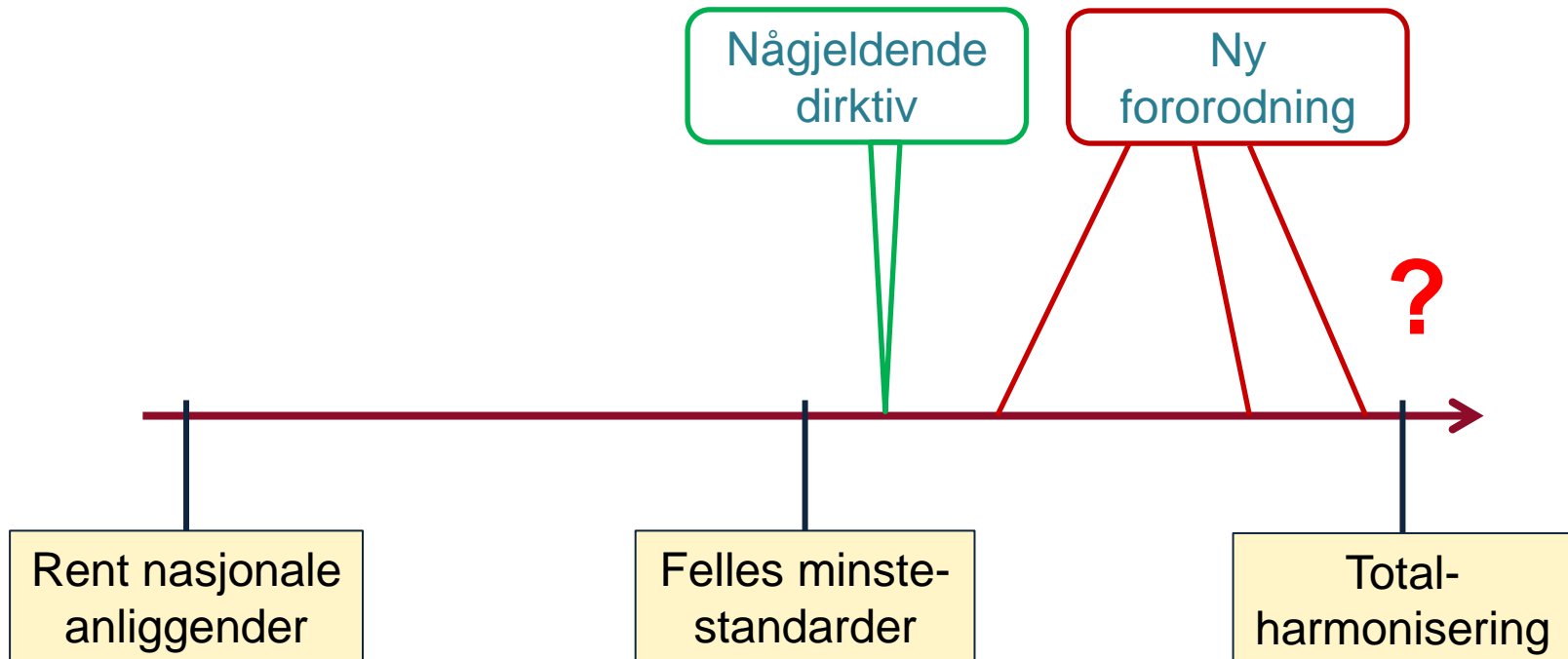
Rådets holdning 2015, ny para. 1a i artikkel 83

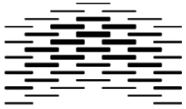
- Where personal data are processed for **archiving purposes in the public interest**, Union or Member State law may, subject to appropriate safeguards for the rights and freedoms of the data subject, provide for derogations from Articles 14a(1) and (2), 15, 16, 17, 17a, 17b, 18, 19, 23, 32, 33 and 53 (1b)(d) and (e), insofar as such derogation is necessary for the fulfilment of these purposes.
- Altså en mengde unntak, blant annet unntak fra «Retten til å bli glemt» (art. 17)

Bli resultatet en sterkere harmonisering?

- Ja, men hvor mye sterkere kommer an på forhandlingene
- NB! Dette er bare illustrerende anslag – ikke eksakt vitenskap!

Hvordan blir den norske loven?

- Kanskje ny personopplysningslov, kanskje en rekke endringer i eksisterende
- Den kommer til å få en ny paragraf som sier at «forordning nr. nnnn/201n (...) gjelder som lov (...)»
- Hoveddelen av dagens personopplysningslov oppheves
- Det som forordningen tillater av nasjonalt handlingsrom kan bli værende, eller tilføyd, i ny/endret lov
 - Regler om kameraovervåkning er en god kandidat
- Usikkerhet: Norske særlover, eks. helseforskningsloven